

Handreiking

Beleidsplan Jeugd

augustus 2014

*Adviezen bij de invoering van de nieuwe Jeugdwet
naar gemeenten*

ieder(in)

Netwerk voor mensen
met een beperking
of chronische ziekte

Inhoud

Leeswijzer	3
1. Waarom een handreiking beleidsplan Jeugd	4
Samenhang met andere wetten	4
2. Wat moet er gebeuren?	6
Voor wie verandert er iets?	6
Voor wie niet?	7
Waarom een nieuwe wet?	7
De functies binnen de wet	7
Wat zijn de nieuwe taken voor gemeenten?	8
Overgangsregeling: van nu naar straks	9
Wat moet de gemeente op orde hebben?	9
3. Een inclusieve samenleving	11
VN-kinderrechtenverdrag	11
Jeugdbakens	11
4. Adviezen bij het beleidsplan Jeugd	13
A. Algemeen en basisgegevens	13
B. Toekomstvisie en doelstellingen	14
C. Inrichten en uitvoeren	14
D. Samenwerking en samenhang in de uitvoering	18
E. Kwaliteit	19
F. Monitoring en verantwoording	20
5. In gesprek met uw gemeente	21
Stappenplan	21
Tien tips	21
Meer weten?	23
Afkortingen	24
Agenda: bijlage bij handreiking Beleidsplan Jeugd	26

Leeswijzer

Met de komst van de Jeugdwet in 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor passende ondersteuning, hulp en zorg voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte en hun ouders. In deze handreiking vindt u adviezen van netwerkorganisatie Ieder(in) voor een goede lokale invulling van de Jeugdwet.

Het gemeentelijke beleidsplan Jeugd moet op 31 oktober 2014 zijn goedgekeurd door de gemeenteraad. Bij de uitwerking van het jeugdbeleid willen veel gemeenten tegemoet komen aan de behoeften van jongeren met een beperking en hun ouders.

Deze handreiking helpt u bij het vormen van een mening over het gemeentelijke jeugdbeleid. Er staat bijvoorbeeld in dat de gemeente graag meer wil samenwerken met gezinnen rond de zorg voor jeugdigen. Hoe dat vorm gaat krijgen kan in elke gemeente anders zijn. Ook wil de gemeente dat er sneller jeugdhulp op maat komt bij problemen. Maar is die snelheid ook echt in het belang van de jeugdige? Of gaat het meer om de professionals? Bij de invoering van de Jeugdwet worden er verschillende keuzes gemaakt. Deze handreiking helpt u om mee te denken en invloed uit te oefenen waar dat nodig is.

Deze handreiking helpt u bij het gesprek met uw gemeente over het Jeugdbeleid. Juist omdat het overall net weer iets anders kan, is meedenken belangrijk. Het betekent ook dat er nog geen goede voorbeelden zijn. Misschien is de handreiking daardoor hier en daar nog wat theoretisch. Zodra er goede voorbeelden beschikbaar zijn, zullen we die op de website van Ieder(in) publiceren.

In het eerste deel kunt u lezen wat het betekent dat gemeenten verantwoordelijk worden voor zorg en ondersteuning aan kinderen en jongeren die extra hulp nodig hebben. We schetsen de achtergronden van de Jeugdwet en de stappen die gemeenten op korte termijn moeten zetten. Een van de belangrijke stappen is het opstellen van het beleidsplan Jeugd.

In het tweede deel van de handreiking vindt u bij elk onderdeel van het beleidsplan Jeugd de standpunten over de wet en invalshoeken van Ieder(in). Daarna volgt steeds een aantal adviezen waar u als belangenbehartiger uw voordeel mee kunt doen. Zo kunt u uw gemeente helpen om het jeugdbeleid goed vorm te geven.

1

Waarom een handreiking beleidsplan Jeugd

Kinderen en jongeren met een beperking of een chronische ziekte en hun ouders zijn vanaf 1 januari 2015 voor zorg en ondersteuning afhankelijk van hun gemeente. Dan wordt namelijk de Jeugdwet ingevoerd. De gemeente krijgt een grote verantwoordelijkheid bij het goed en veilig opgroeien van alle kinderen en jongeren tot 18 jaar. Zij moet zorgen voor passende ondersteuning, hulp en zorg voor kwetsbare kinderen, jongeren en hun ouders. Dit wordt vastgelegd in een beleidsplan. Veel gemeenten geven dit beleidsplan vorm in overleg met alle betrokken partijen, waaronder de belangenbehartigers van kinderen en jongeren met een beperking en een chronische ziekte.

Gemeenten sluiten bij de uitwerking aan bij de behoeften van kinderen en jongeren met een beperking en hun ouders. Voor u als lokaal actieve ervaringsdeskundige of lokale of regionale belangenbehartiger is het daarom van belang om in gesprek te gaan met de gemeente. Deze handreiking kunt u gebruiken bij het gesprek over het gemeentelijk jeugdbeleid.

Tijdelijk beleidsplan Jeugd

- 31 oktober 2014: goedgekeurd door de gemeente
- 1 januari 2015: wet ingevoerd

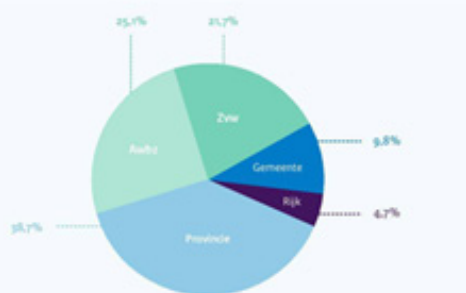
Samenhang met andere wetten

De Jeugdwet is, samen met de nieuwe Wmo en de Participatiewet, één van de pijlers van het nieuwe sociale domein. De samenhang tussen deze drie wetten biedt kansen voor een vloeiende overgang bij de overgang van jeugd naar volwassenheid in het ondersteuningsaanbod voor jongeren met een beperking. Groot is ook de samenhang met ontwikkelingen in het onderwijs en de invoering van Passend Onderwijs, waarbij het uitgangspunt is dat kinderen zoveel mogelijk in de eigen omgeving naar school gaan.

In de lokale belangenbehartiging komen deze lijnen samen: besluiten op het ene beleidsterrein hebben gevolgen voor het andere beleidsterrein. Daarom is deze handreiking geschreven voor een brede groep belangenbehartigers: zowel voor Wmo-raden en cliëntenraden, als voor jongerenraden en lokale en regionale platforms, maar ook voor informele groepen ouders en jongeren.

Jeugdwet

Huidige situatie

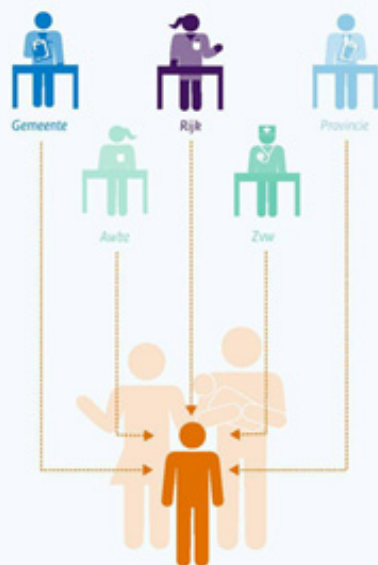
- Jeugd gestelijke gezondheidszorg (jeugd-ggz)
- Zorg voor jeugd met verstandelijke beperkingen, jeugd gestelijke gezondheidszorg (jeugd-ggz)
- Preventie, opgroei- en opvoedondersteuning
- Gesloten jeugdzorg
- Jeugdzorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering

Vanaf januari 2015

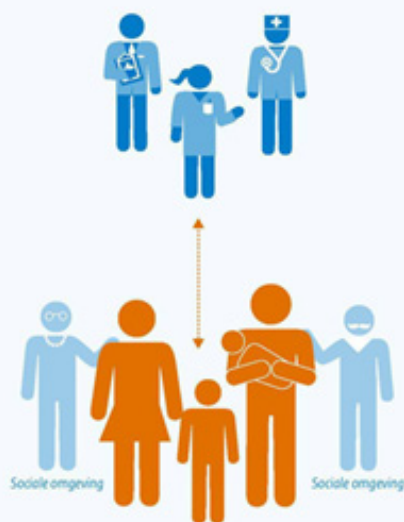
- Preventie, jeugdhulp (opvoed- en opgroeiondersteuning, gespecialiseerde zorg (j-hb, j-ggz), jeugdbescherming en jeugdreclassering

Huidige situatie

Vanaf januari 2015

1 gezin, 1 plan, 1 regisseur

* Circa 3,5 miljard + 400 mln decentralisatie-uitkering centra voor jeugd en gezin.

2

Wat moet er gebeuren?

Met de komst van de Jeugdwet gaat er veel veranderen. De gemeenten worden immers verantwoordelijk voor een goed en veilig opgroeiklimaat voor alle kinderen en jongeren in hun gemeente. In dit hoofdstuk schetsen we de belangrijkste stappen die gemeenten op korte termijn moeten zetten.

Wat is jeugdhulp volgens de wet?

In artikel 1.1 van de Jeugdwet wordt jeugdhulp als volgt omschreven:

- 1°. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie-gerelateerde problemen;
- 2°. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en
- 3°. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdsgrens van 18 niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht.

Voor wie verandert er iets?

Voor alle kinderen en jongeren en hun ouders die tijdelijk of langer durend ondersteuning nodig hebben bij het opgroeien verandert er iets. Het gaat om jongeren met een lichamelijke of zintuiglijke beperking, een verstandelijke beperking, jongeren met een somatische aandoening (lichamelijke klachten door ziekte), jongeren met opvoed- en opgroeioproblemen, jongeren met psychiatrische problematiek en jongeren die met kinderbeveiliging en/of reclassering te maken hebben. Hun huidige wettelijk recht (aanspraak) op zorg uit de AWBZ vervalt.

Voor wie niet?

Alleen kinderen en jongeren met (zeer) ernstige verstandelijke, zintuiglijke of meervoudige beperkingen, krijgen straks zorg en ondersteuning op grond van de nieuwe Wet langdurige zorg (Wlz). Het gaat hierbij om jeugdigen bij wie al voor het 18e jaar duidelijk is dat zij permanent toezicht of bovengebruikelijke zorg nodig hebben en die een grondslag VG of LG hebben. Anders gezegd: kinderen en jongeren die hun verdere leven zorg, toezicht en voortdurende begeleiding in de buurt nodig hebben die kan ingrijpen als het nodig is.

Waarom een nieuwe wet?

Met de Jeugdwet wil de regering:

- Meer aandacht voor preventie en meer verantwoordelijkheid en eigen regie bij gezinnen, en beter benutten van de eigen kracht en het sociale netwerk van jongeren en ouders.
- Kinderen en jongeren doen naar vermogen mee (participeren). Daarom normaliseren, ont-zorgen en niet onnodig medicaliseren.
- Sneller jeugdhulp op maat, dicht bij huis, om zo het beroep op gespecialiseerde zorg te verminderen.
- Betere samenwerking rond gezinnen: één gezin, één plan, één regisseur.
- Meer ruimte voor professionals door de regeldruk serieus terug te dringen.

De functies binnen de wet

In het verleden was de zorg voor kinderen en jongeren versnipperd. Zo kende de AWBZ zes functies: begeleiding, kortdurend verblijf, verblijf, persoonlijke verzorging, verpleging en behandeling. Deze functies verdwijnen. De jeugd-ggz viel onder de Zorgverzekeringswet (Zvw).

Vanuit de Wmo gaan er vijf functies naar de Jeugdwet:

- informatie en advies
- probleemsigalering bij opgroeien en opvoeden
- passende hulp voor kinderen, jongeren en hun ouders
- pedagogische hulp
- het coördineren van zorg.

De nieuwe Jeugdwet onderscheidt slechts drie functies van zorg en hulp aan jeugdigen met een beperking:

- preventie
- jeugdhulp
- gedwongen zorg (jeugdbescherming en jeugdreclassering).

Gemeenten moeten straks ook zorgen dat jeugdigen met een psychische stoornis en hun ouders, de juiste zorg en ondersteuning krijgen.

Andere mogelijke functies

Een gemeente kan in het beleidsplan vastleggen dat zij het noodzakelijk vindt om kortdurend verblijf buiten het gezin, zoals buitenschoolse opvang en logeren aan te bieden vanwege de ontlasting van ouders/mantelzorgers.

Ook kan de gemeente in het beleidsplan vastleggen dat zij het nodig vindt om vervoer te bieden van en naar de locatie (binnen of buiten de gemeente) waar jeugdhulp wordt geboden wanneer de jeugdige daar niet zelfstandig naar toe kan.

Wat zijn de nieuwe taken voor gemeenten?

De gemeente is met ingang van 2015 verantwoordelijk voor een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van de verschillende vormen van jeugdhulp en van gecertificeerde instellingen (instellingen die voldoen aan een aantal specifieke criteria):

- alle vormen van **jeugdhulp**, inclusief specialistische hulp zoals jeugd-vb (jongeren met een verstandelijke beperking), jeugd-ggz en jeugdzorgplus (gesloten jeugdzorg)
- de uitvoering van **kinderbeschermingsmaatregelen**
- de uitvoering van de **jeugdreclassering**.

De gemeente maakt daartoe afspraken met jeugdhulpaanbieders en koopt zorg en hulp in. Zij kan dat ook samen met andere gemeenten doen.

In de Jeugdwet wordt een onderscheid gemaakt tussen individuele voorzieningen, andere voorzieningen en overige voorzieningen:

- **Individuele voorzieningen** zijn, net als in de Wmo, maatwerkvoorzieningen, die zijn toegespitst op een individuele situatie van een jeugdige of zijn ouders. Hier is meestal een aanvraagprocedure voor nodig om er gebruik van te kunnen maken.
- **Andere voorzieningen** zijn voorzieningen die niet onder de Jeugdwet vallen, bijvoorbeeld op het terrein van de Wmo, onderwijs of werk en inkomen.
- **Overige voorzieningen** zijn algemene voorzieningen die vrij toegankelijk zijn voor kinderen, jongeren en ouders. Een voorbeeld is een inloopspreekuur in het Centrum Jeugd en Gezin (CJG).

Toegang van de zorg ook naar gemeente

Nieuw is ook dat de gemeente straks verantwoordelijk is voor de toegang tot de zorg en deze moet organiseren. Indiciestelling door Bureau Jeugdzorg en CIZ komt te vervallen. Het college van burgemeester en wethouders wordt verantwoordelijk, maar in veel gevallen zal het college deze verantwoordelijkheid delegeren aan sociale wijkteams, jeugdteams of buurtteams. Ook de huisarts, medisch specialist en jeugdarts kunnen direct naar jeugdhulp doorverwijzen.

Gemeentelijk of regionaal

Veel specialistische jeugdhulp zal de gemeente niet zelf regelen, maar zal ze regionaal of bovenregionaal inkopen. Voor 2015, het eerste jaar van de Jeugdwet, hebben gemeenten regionale transitie-arrangementen met de aanbieders afgesloten.

Minder geld

De invoering van de Jeugdwet gaat gepaard met een bezuiniging. Gemeenten krijgen in 2015 zo'n 3,9 miljard om hun nieuwe jeugdtaken uit te voeren, aangevuld met 400 miljoen decentralisatie-uitkering Jeugd en Gezin. Dat is circa 3% minder dan in 2014 beschikbaar was voor de landelijke jeugdzorg. In 2016, als de overgangsregeling is afgelopen, wordt het budget voor de gemeenten nog verder ingekrompen.

Samenhang met andere wetgeving

Passend onderwijs

Uitgangspunt bij Passend Onderwijs is dat elke kind recht heeft op goed onderwijs. Ook kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. Het kabinet wil dat zoveel mogelijk kinderen naar een gewone school in de eigen buurt kunnen gaan. Kinderen die het echt nodig hebben, kunnen naar het speciaal onderwijs. De extra ondersteuning die kinderen nodig hebben, wordt door de samenwerkende

scholen georganiseerd en betaald. Mocht deze extra ondersteuning ontoereikend zijn, dan konden ouders voorheen een beroep doen op de AWBZ. Nu wordt de gemeente verantwoordelijk voor het organiseren en bieden van deze aanvullende extra ondersteuning zoals begeleiding en persoonlijke verzorging in het onderwijs. Als er hulp, behandeling en begeleiding nodig zijn vanuit een zorgcircuit, dan kunnen deze jongeren terecht bij voorzieningen die straks onder de Jeugdwet vallen.

Participatiewet

De Participatiewet is een nieuwe wet voor werk en inkomen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering. Het is een samenvoeging van drie oude wetten: Wet sociale werkvoorziening (Wsw), Wajong en Wet werk en bijstand (Wwb). Met deze wet wil de regering ervoor zorgen dat zoveel mogelijk mensen werkenderwijs participeren in de samenleving. Veel jongeren met een beperking krijgen op hun 18e jaar te maken met deze wet; de meest kwetsbare jongeren blijven recht houden op een Wajong-uitkering.

AWBZ – Wmo

Per 2015 gaan extramuraal begeleiding (inclusief dagbesteding) en kortdurend verblijf voor volwassenen van de AWBZ over naar de Wmo. Jongeren die op deze vormen van ondersteuning zijn aangewezen, kunnen daarvoor vanaf 18 jaar een beroep doen op de Wmo.

De dagbesteding van mensen die een verblijfsindicatie hebben, valt straks onder de Wlz. Ook kinderen en jongeren met een verblijfsindicatie blijven onder de AWBZ/Wlz vallen. Dit geldt eveneens voor kinderen met een indicatie voor behandeling groep (speciale kinderdagcentra).

Overgangsregeling: van nu naar straks

Om in 2015 de continuïteit van zorg te waarborgen, ook voor jeugdigen die van de AWBZ naar de Jeugdwet gaan, is er een overgangsregeling vastgesteld. Gemeenten zijn verplicht om de zorg die cliënten in 2014 krijgen, één jaar na inwerkingtreding van de Jeugdwet voort te zetten. Gemeenten en zorgaanbieders hebben hierover afspraken gemaakt: de regionale transitie-arrangementen.

Jeugdigen die vóór 1 januari 2015 (jeugd)zorg ontvangen, blijven deze (jeugd)zorg in 2015 ontvangen bij zoveel mogelijk dezelfde aanbieder. Voor pleegzorg geldt hiervoor geen termijn. De verwijzingen en indicatiebesluiten blijven tot (maximaal) een jaar na inwerkingtreding van de Jeugdwet gelden.

Dit overgangsrecht geldt in geheel 2015. Gemeenten kunnen dus niet, vooruitlopend op de nieuwe situatie of om de bezuinigingen voor te zijn, een ander pakket gaan leveren. Ze kunnen wel alvast starten met herindicaties voor 2016. Als een indicatie in 2015 afloopt, valt men natuurlijk wel onder het nieuwe systeem.

Wat moet de gemeente op orde hebben?

Er komt veel op de gemeenten af en er is veel wat geregeld moet worden voor 1 januari 2015. In de eerste plaats zijn er de bestuurlijke en organisatorische zaken die de gemeente op orde moet brengen: beleid, regelgeving en uitvoering.

- Gemeenten zijn wettelijk verplicht om uiterlijk 31 oktober 2014 een door de gemeenteraad goedgekeurd beleidsplan Jeugd en verordening Jeugdhulp te hebben. Gemeenten kunnen besluiten één beleidsplan en verordening op te stellen voor Jeugd en Wmo samen, of twee afzonderlijke verordeningen. Voor dat laatste zal meestal gekozen worden omdat het ook om twee verschillende wetten gaat. Het beleidsplan Jeugd kan alleen worden vastgesteld ná overleg met het onderwijs (OOGO = Op Overeenstemming Gericht Overleg). In het be-

leidsplan Jeugd is er aandacht voor de gemeentelijke (toekomst-)visie; de organisatie en inrichting van jeugdhulp; voor samenwerking; voor financiering; voor kwaliteit en monitoring. De verordening Jeugdhulp regelt welke vormen van jeugdhulp de gemeente kan bieden. Hierin is ook geregeld hoe een aanvraag gedaan wordt en aan welke termijnen de gemeente zich moet houden.

- De organisatie en inrichting van de toegang tot jeugdhulp, zoals:
 - Er moet een laagdrempelige, herkenbare, integrale plek zijn, waar iedereen terecht kan met vragen over het goed en veilig opgroeien van jeugdigen. Deskundigheid moet op orde zijn, evenals 24-uurs bereikbaarheid en crisiszorg.
 - cliëntondersteuning: de gemeente moet gratis onafhankelijke cliëntondersteuning bieden. Dat betekent dat jongeren en ouders zich zonder kosten kunnen laten bijstaan door een professional of iemand uit eigen kring als er hulp of ondersteuning nodig is. De gemeente moet ook zorgen dat er toegankelijke en begrijpelijke informatie over cliëntondersteuning beschikbaar is.
 - De gemeente moet afspraken maken over privacy: één gezin, één plan en een intensieve samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en andere professionals kan op gespannen voet komen te staan met de privacy van jongeren en ouders. Er zijn zorgvuldige afspraken nodig over gegevensuitwisseling tussen de verschillende ketenpartners.
- De inspraak en medezeggenschap van jongeren en ouders bij gemeentelijk beleid moet worden georganiseerd en geborgd.

Daarnaast vragen de veranderingen ook om een cultuuromslag. De jeugdhulp en jeugdzorg moeten immers inhoudelijk vernieuwd worden.

3

Een inclusieve samenleving

Ieder(in) staat voor een inclusieve, menselijke samenleving. Een menselijke samenleving is een samenleving waarin kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte en hun ouders, mee kunnen doen op alle levensterreinen.

In een inclusieve samenleving groeien kinderen en jongeren samen op: samen spelen, samen naar school, samen sporten en gebruik maken van dezelfde voorzieningen.

Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap stelt dat kinderen met een beperking dezelfde rechten hebben als andere kinderen.

VN-kinderrechtenverdrag

De basis voor de Jeugdwet is het VN-verdrag inzake de rechten het kind. Uitgangspunt van dit Kinderrechtenverdrag is dat alle kinderen gezond en veilig moeten kunnen opgroeien, dat zij hun talenten moeten kunnen ontwikkelen en dat zij naar vermogen moeten kunnen participeren in de samenleving. Ouders zijn hiervoor als eerste verantwoordelijk. De overheid komt in beeld als dit niet vanzelf gaat. Dan moet het jeugdstelsel snel, goed en op maat functioneren. Het Kinderrechtenverdrag wordt gebruikt om standpunten te verhelderen, te onderbouwen en uit te dragen.

Jeugdbakens

Het kader van de vernieuwing van jeugdhulp en jeugdzorg wordt gevormd door de z.g. Jeugdbakens. Deze Jeugdbakens zijn door de VNG en het Rijk opgesteld en ze zijn bedoeld om de betrokken organisaties inhoudelijk meer houvast te geven. De tien bakens geven ook richting aan de lokale en regionale discussie over de vernieuwing van de jeugdhulp:

- **Kinderen doen mee en groeien gezond en veilig op**
 1. Ik mag zijn wie ik ben.
 2. Ik doe mee en krijg de ruimte en steun om mijn talenten te ontwikkelen.
- **De eigen kracht van kinderen, gezinnen en hun netwerk is de leidraad**
 3. Mijn ouders kennen mij het beste en zijn ook samen met mij verantwoordelijk voor mijn ontwikkeling en opvoeding.

4. Mijn ouders en ik gaan zelf de dagelijkse uitdagingen aan die horen bij het opgroeien en opvoeden.
- **De professional als onderdeel van het netwerk**
 5. Als ik of mijn ouders het niet met de mensen om ons heen kunnen oplossen, zijn er hulpverleners die ons ondersteunen zodat wij het (weer) zelf kunnen. Deze mensen zorgen dat hun hulp goed past bij mij, ons gezin en onze omgeving.
 6. Een hulpverlener die mij of ons gezin helpt of ondersteunt, neemt onze inbreng serieus, houdt altijd rekening met mijn hele ontwikkeling en kijkt goed naar alles wat er speelt in ons gezin en om ons heen.
 7. De hulpverlener is respectvol, goed in haar/zijn werk en mag daarom doen wat nodig is om mij of ons zo goed mogelijk te helpen of steunen.
 - **De juiste zorg op de juiste plek en de juiste tijd**
 8. Mijn ouders en ik krijgen de hulp die we nodig hebben, op het moment dat het nodig is en op de plek die handig is voor ons.
 9. Ik ben veilig: thuis, op school, in de buurt, in de zorg en op het internet.
 10. Alle mensen om mij heen werken goed samen – met mij en mijn gezin en met elkaar en daardoor kan ik zijn wie ik ben en later worden wie ik wil.

4

Adviezen bij het beleidsplan Jeugd

In dit hoofdstuk vindt u de standpunten en invalshoeken die Ieder(in) kiest bij het beoordelen van het nieuwe jeugdbeleid. Daarbij geven we bij elk onderdeel van het beleidsplan Jeugd adviezen die u wellicht kunt gebruiken voor goed lokaal jeugdbeleid.

Elke gemeente deelt het beleidsplan Jeugd op zijn eigen manier in. In dit hoofdstuk volgen wij stapsgewijs de indeling van de Checklist Beleidsplan Jeugd. Voor het gemak hebben we enkele onderdelen samengevoegd. De checklist, voorbeeldteksten en een groot aantal beleidsplannen zijn te vinden op de website:

www.beleidsplanvoordejeugd.nl

A. Algemeen en basisgegevens

In dit onderdeel van het beleidsplan beschrijft de gemeente hoe het staat met de jeugd en voorzieningen in haar gemeente en welke ontwikkelingen en trends zij ziet.

Inspraak, zeggenschap en participatie, is niet alleen belangrijk voor individuele jongeren en hun ouders, maar moet ook op een collectief niveau goed geregeld worden. Het betekent bijvoorbeeld dat ook kleine doelgroepen de kans krijgen om hun behoeften duidelijk te maken. Ook moeten gemeenten zorgen dat iedere jeugdhulpaanbieder een eigen cliëntenraad heeft. Daarnaast is het belangrijk dat belangenbehartigers, ouders en jongeren in de beleidsontwikkeling kunnen participeren.

Adviezen:

- Controleer of de gemeente voldoende zicht heeft op de leefsituatie en vragen/behoeften van kinderen en jongeren met een beperking. In het beleidsplan kan uw gemeente bijvoorbeeld beschrijven hoeveel kinderen en jongeren op dit moment zorg en ondersteuning krijgen en welke zorg en ondersteuning dat is.
- Er moet straks weliswaar maatwerk voor elke cliënt geleverd worden, maar is er in het beleidsplan voldoende aandacht voor specifieke groepen jeugdigen? Komen de behoeften van bijvoorbeeld jongeren met een verstandelijke beperking, autisme, visuele, auditieve en lichamelijke beperking aan bod? Is er voldoende aandacht voor de situatie van jeugdigen met bijvoorbeeld psychische aandoeningen, ADHD, dyslexie e.d.?

- Ga na of inspraak, zeggenschap en participatie goed geregeld zijn. Belangenbehartigers én (ouders van) jongeren met een beperking moeten een actieve rol hebben bij de totstandkoming van beleid. Hoe betreft uw gemeente haar inwoners bij het jeugdbeleid? Is de inspraak, zeggenschap en participatie van belangenbehartigers georganiseerd op een manier die u passend vindt?

B. Toekomstvisie en doelstellingen

In dit onderdeel van het beleidsplan beschrijft de gemeente haar toekomstvisie, ambities en doelstellingen. De gemeente geeft aan hoe ze haar eigen rol ziet, nu en in de toekomst.

Adviezen:

- Controleer of de visie van de gemeente in lijn is met de geest en de intenties van de Jeugdwet. Worden maatschappelijke resultaten benoemd?
- De gemeente moet aangeven wat ze gaat doen opdat alle kinderen en jongeren met een beperking mee kunnen doen (participeren). Is er volgens u voldoende aandacht voor de positie van jongeren met een beperking en hun ouders?
- De Jeugdwet wil normaliseren, ont-zorgen en niet onnodig medicaliseren. Is deze de-medicalisering onderdeel van de gemeentelijke visie? Wordt het uitgangspunt 'gewoon waar het kan; speciaal waar nodig' voldoende uitgewerkt? Is er daarbij ook voldoende aandacht voor een goede (medische) zorg voor kinderen en jongeren met psychische aandoeningen?

C. Inrichten en uitvoeren

In dit onderdeel laat de gemeente zien hoe ze haar nieuwe taken wil gaan aanpakken. Ze beschrijft de uitgangspunten bij de inrichting en de organisatie, hoe deze uitgangspunten naar taken vertaald worden en hoe ze de samenhang ziet tussen lokale, regionale en landelijke oplossingen. Ook wordt in dit deel van het gemeentelijk beleidsplan aandacht besteed aan de positie en nieuwe rollen van burgers. De gemeente beschrijft hoe ze gaat zorgen dat jongeren en ouders de kans krijgen om met hun netwerk regie te nemen en hoe ze ondersteuning krijgen bij het uitvoeren van hun eigen plan, mét hulp van professionals.

Eigen regie bij gezinnen

Elk gezin is anders en niet elk gezin heeft dezelfde draagkracht. Sommige gezinnen kunnen veel mantelzorg bieden. Andere gezinnen zijn snel overvraagd, ook al lijken de omstandigheden hetzelfde. Het is belangrijk dat gemeenten dit verschil erkennen. Dat zij verder denken en zoeken naar andere oplossingen voor de jeugdige. De mogelijkheden voor (nog meer) oplossingen in eigen kring moeten echter niet overschat worden: vaak is professionele hulp onmisbaar, in aanvulling op de belangrijke rol die mantelzorg nu al vervult. Mensen zijn ook best bereid iets voor een ander te betekenen, maar de 'eigen kracht van het sociale netwerk' ontstaat niet vanzelf. Ook heeft niet iedereen zo'n netwerk beschikbaar: familieleden hebben hun werk en/of wonen niet in de buurt. Jongeren met een verstandelijke beperking en jongeren met psychische/psychiatrische problematiek zijn vaak extra kwetsbaar: hun netwerk is klein of verschaald.

Om de eigen regie en eigen kracht van een sociaal netwerk te benutten moeten jongeren, ouders en netwerk eerst met elkaar kunnen nadenken over hun eigen oplossingen. Onafhankelijke (cliënt-) ondersteuning, die helpt bij het vergroten van

de kring en faciliteren van het gesprek, is een voorwaarde om te komen tot een plan met eigen oplossingen al of niet in combinatie met een professioneel hulpaanbod. Met cliëntondersteuning kunnen jongeren en ouders eigen regie nemen, hun zelfredzaamheid versterken en hun eigen netwerk inzetten. Zijn er professionele voorzieningen nodig, dan helpt cliëntondersteuning om de hulpvraag te verduidelijken, keuzes te maken en de juiste hulp te organiseren en op elkaar af te stemmen.

Adviezen:

- Mensen nemen alleen hun verantwoordelijkheid als ze werkelijk de regie krijgen over hun leven en de geboden ondersteuning. Ga na hoe de gemeente dit mogelijk wil maken. Krijgen mensen echt de regie over de geboden ondersteuning? Is het eigen plan leidend voor het zorgaanbod?
- Gemeenten moeten zorgen voor gratis onafhankelijke cliëntondersteuning. Op welke wijze wordt de cliëntondersteuning vorm gegeven? Welke taken heeft de cliëntondersteuning en wat mag ze niet doen? Is deze cliëntondersteuning werkelijk onafhankelijk? Let hierbij bijvoorbeeld op de financiering van de cliëntondersteuning.
- Gemeenten moeten aangeven wat gebruikelijke zorg is en wanneer er een beroep gedaan kan worden op extra ondersteuning. Mantelzorg kan daarbij nooit verplichtend worden opgelegd. Hoe wordt gebruikelijke zorg gedefinieerd? Is er mantelzorgbeleid ontwikkeld? Welke rol en mogelijkheden hebben mantelzorgers? Hoe wordt de verhouding gebruikelijke zorg versus mantelzorg bepaald?
- Wordt gebruik gemaakt van bepaalde methodes om het eigen netwerk te benutten zoals Eigen Kracht-conferenties?

Voorbeeld Eigen Kracht-conferentie

Als de kennis van hulpverleners gedeeld wordt met ouders, ooms, tantes, grootouders, vrienden en burens, kunnen zij samen een plan van aanpak maken, samenwerken met hulpverleners en bovendien betrokken zijn én blijven bij de uitvoering van het plan.

Dit kan ook als het gaat om kinderen en ouders met een verstandelijke beperking, zo blijkt onder meer uit een onderzoek dat het Trimbos Instituut deed naar Eigen Kracht-conferenties voor kinderen met een licht verstandelijke beperking. Na een jaar ging het aanzienlijk

beter met deze kinderen in vergelijking met een controlegroep waar de reguliere manier van werken was toegepast. Juist bij kinderen met een beperking is een stevig vangnet van familie, bekenden en hulpverleners belangrijk. Dat vangnet is nodig voor en na de achttiende verjaardag.

Voorbeelden van zo'n plan zijn: Persoonlijke Toekomstplanning, Natuurlijk een Netwerk, 18takecontrol en Eigen Kracht-conferenties (Eigen Kracht Centrale)

Als de kennis van hulpverleners gedeeld wordt met ouders, ooms, tantes, grootouders, vrienden en burens, kunnen zij samen een plan van aanpak maken, samenwerken met hulpverleners en bovendien betrokken zijn én blijven bij de uitvoering van het plan.

Dit kan ook als het gaat om kinderen en ouders met een verstandelijke beperking, zo blijkt onder meer uit een onderzoek dat het Trimbos Instituut deed naar Eigen Kracht-conferenties voor kinderen met een licht verstandelijke beperking. Na een jaar ging het aanzienlijk beter met deze kinderen in vergelijking met een controlegroep waar de reguliere manier van werken was toegepast. Juist bij kinderen met een beperking is een stevig vangnet van familie, bekenden en hulpverleners belangrijk. Dat vangnet is nodig voor en na de achttiende verjaardag.

Voorbeelden van zo'n plan zijn: Persoonlijke Toekomstplanning, Natuurlijk een Netwerk, 18takecontrol en Eigen Kracht-conferenties (Eigen Kracht Centrale).

Eigen regie van jongeren met een licht verstandelijke beperking

In het beleidsplan moet de gemeente aandacht besteden aan de eigen regie van jongeren met een licht verstandelijke beperking. Vaak zullen zij immers iets extra's nodig hebben om (te leren) zelf verantwoordelijkheid en regie te nemen.

Adviezen:

- Jongeren met een beperking hebben iets extra's nodig om de eigen regie te kunnen nemen. Is er in het beleidsplan aandacht voor de eigen regie van jongeren met een licht verstandelijke beperking?
- Eigen regie vraagt om 'empowerment' van jongeren met een licht verstandelijke beperking. Hoe wordt dit gefaciliteerd? Is dat voldoende?
- Jongeren met een beperking hebben vaak (blijvende) ondersteuning nodig om invulling te geven aan eigen regie. Hoe wordt dit ondersteund? Is er bijvoorbeeld beleid om het benutten van sociale netwerken te versterken? Is dat voldoende?
- Visie en belangen van (opgroeiende) jongeren en hun ouders komen niet altijd overeen. Wordt in het beleidsplan aan dit dilemma aandacht besteed? Welke plaats hebben ouders en andere betrokkenen uit het netwerk in het proces van versterken eigen regie en empowerment?

Toegang van de zorg

Veruit de meeste gemeenten vormen multidisciplinaire wijk-, jeugd- of buurtteams. Deze sociale wijkteams zouden hulp en zorg integraal moeten organiseren, dicht bij de burger. Gemeenten kunnen zelf besluiten hoe het sociale wijkteam wordt ingericht, waar het te vinden is en op welke manier jeugdhulp er deel van uit maakt. Zo zijn er gemeenten met digitale, telefonische en echte loketten, op één plek of juist bij algemene voorzieningen. Soms heeft de gemeente de regie over de teams, soms is dat uitbesteed aan (jeugd-)zorgaanbieders.

Vroegtijdige signalering

Ouders en verzorgers kunnen problemen bij hun jonge kinderen al vroeg signaleren. Maar ook huisartsen, kinderopvang, peuterspeelzalen, scholen, jeugdgezondheidszorg en medisch specialisten kunnen dit. Het is belangrijk dat alle partijen hun signalen 'makkelijk' kunnen melden bij een toegankelijk loket van de gemeente. Het is ook belangrijk dat er zorg en ondersteuning direct beschikbaar is waarmee de problemen direct kunnen worden aangepakt (integrale vroeghulp).

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Jongeren en hun ouders die onder de Jeugdwet vallen hebben recht op onafhankelijke cliëntondersteuning. Net zoals dat geldt bij de Wmo. De cliëntondersteuner kan ondersteuning bieden bij het organiseren van de hulp, zorg en begeleiding. Cliëntondersteuning is meestal van korte duur. Het is echter wel afhankelijk van de vragen waarmee ouders en jongeren te maken krijgen. Het kan in alle levensfasen en op alle levensterreinen voorkomen. De gemeente kan zelf besluiten hoe ze cliëntondersteuning vormgeven. Zo zijn er gemeenten die collectieve of groepsgewijze vormen van cliëntondersteuning inzetten.

Onafhankelijk vertrouwenswerk

Onafhankelijk vertrouwenswerk is nodig om de positie van jongeren en ouders te versterken. Het gaat hier om een vertrouwenspersoon die naast de jeugdige en/of zijn ouders of verzorgers staat wanneer er vragen zijn over de toegang tot jeugdhulp en/of geboden ondersteuning. De gemeenten hebben afgesproken dat ze de eerste drie jaar na 2015 het vertrouwenswerk landelijk zullen inkopen.

Adviezen:

- Gemeenten moeten zorgen voor goede informatie over de toegang tot zorg en ondersteuning. Hoe zorgt uw gemeente ervoor dat jongeren en ouders weten waar zij terecht kunnen? Is deze informatievoorziening duidelijk en toegankelijk? Komt zij ook terecht bij alle groepen mensen met een beperking?

- De gemeente moet een goede toegang tot zorg en ondersteuning regelen. Is er sprake van één loket voor jeugd, naast andere loketten voor bijvoorbeeld Wmo en Participatiewet of is er sprake van een integrale benadering? Past deze oplossing volgens u in uw gemeente?
- De sociale wijkteams vormen de toegang tot zorg en ondersteuning. Zijn de wijk- of buurtteams in uw gemeente (letterlijk en figuurlijk) voldoende toegankelijk en laagdrempelig?
- Is er zorg en ondersteuning direct beschikbaar? Hoe is de verbinding met Integrale vroeghulp geregeld?
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor onafhankelijke cliëntondersteuning. Welke vormen van cliëntondersteuning worden in uw gemeente aangeboden? Is deze cliëntondersteuning onafhankelijk? Kunnen mensen zelf kiezen welke vorm cliëntondersteuning ze willen: door iemand uit eigen kring of door een professional. Is er ook ruimte en erkenning voor informele vormen van cliëntondersteuning: door ervaringsdeskundigen of vrijwilligers?
- Is een gesprek met de jongere en met zijn ouders een standaard onderdeel van de procedure?
- Kunnen kinderen, jongeren en/of ouders een beroep doen op specifieke deskundigheid? Bijvoorbeeld t.a.v. ontwikkelingsachterstand, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking en autisme?
- Een van de uitgangspunten van de Jeugdwet is de eigen regie van jongeren en ouders. Hoe krijgt de eigen regie bij het gezinsplan en afspraken vorm? Is die eigen regie daarmee in uw ogen voldoende gewaarborgd?
- In het beleidsplan moet uw gemeente de bezwaar- en beroepsmogelijkheden en de klachtenprocedure beschrijven. Zijn er toegankelijke procedures voor bezwaar, beroep en klachten? Hoe gaat uw gemeente ervoor zorgen dat belanghebbenden weet hebben van het vertrouwenswerk en hoe/waar het bereikbaar is?

Inkoop van zorg

In het beleidsplan beschrijft de gemeente hoe de inkoop van zorg gaat lopen. Het kunnen leveren van maatwerk is daarbij een belangrijk criterium. Maatwerk bij de ondersteuning van

kinderen of jongeren zelf en maatwerk wanneer de druk op gezin of mantelzorgers te groot wordt.

Niet alleen bij de toegang, ook bij de uitvoering van jeugdhulp is regie van jongeren en ouders en hulpvraag centraal belangrijk. In de Jeugdwet staat bijvoorbeeld dat voor de hulpverlening van start gaat, jongeren en ouders eerst de gelegenheid moeten krijgen om zelf een plan op te stellen: het 'familiegroepsplan'. Het persoonsgebonden budget (pgb) is een goed middel voor ouders om de regie in eigen hand te houden. Het is daarom een goede zaak dat gemeenten ook bij de jeugdhulp een pgb moeten aanbieden. Voor een aantal vormen van zorg zijn alternatieven beschikbaar. Mogelijk passen deze alternatieven beter bij de vraag van de jeugdige. Denk bijvoorbeeld aan logeren of andere opvang om de ouders te ontlasten. Het is belangrijk dat gemeenten die vormen van zorg kennen en dat zij ze beschikbaar willen stellen.

Adviezen:

- Wat schrijft uw gemeente over maatwerk in het beleidsplan? Hoe zorgt de gemeente ervoor dat maatwerk in het aanbod gewaarborgd is?
- Is ook ondersteuning beschikbaar voor ouders/mantelzorgers, zodat zij op kracht kunnen blijven?
- Hoe gaat de gemeente samenwerken met kleine zorgaanbieders en bestaande of toekomstige ouderinitiatieven? Hebben zij in uw ogen voldoende kansen naast de grote zorgaanbieders?

- De Jeugdwet biedt kansen voor innovatieve en alternatieve vormen van jeugdhulp en ondersteuning, zoals meeleefgezinnen, particuliere wooninitiatieven, zorgboerderijen enz. Welke (budgettaire) ruimte is er in het beleidsplan voor de inkoop van innovatieve vormen van hulp en zorg? Is dat volgens u voldoende?
- Gemeenten moeten een pgb aanbieden. Hoe is in uw gemeentelijk beleidsplan gewaarborgd dat elke jongere/gezin kan beschikken over een persoonlijk budget (pgb of persoonsvolgend budget)?

D. Samenwerking en samenhang in de uitvoering

In dit onderdeel beschrijft de gemeente hoe zij wil komen tot een samenhangend beleid op alle leefdomeinen: wonen, onderwijs, werk, inkomen, mobiliteit, zorg en vrije tijd. De Jeugdwet beoogt immers meer samenhang en samenwerking in de ondersteuning van kinderen, jongeren en gezinnen: één gezin, één plan. wordt.

Lokaal welzijnsbeleid

Het lokaal welzijnsbeleid is belangrijk omdat dat eraan bijdraagt dat alle kinderen en jongeren mee (leren) doen met activiteiten, clubs, hobby's van leeftijdsgenoten. In het beleidsplan Jeugd staat hoe de gemeente dit invult en wat zij doet om de toegankelijkheid van verenigingen en voorzieningen te vergroten. Het vraagt visie en een actief beleid om te komen tot een inclusieve gemeente. Meedoen en je steentje bijdragen is voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte namelijk niet altijd vanzelfsprekend. Tegelijkertijd is het essentieel om er bij te horen en deel uit te maken van meerdere netwerken.

Adviezen:

- Is in het gemeentelijk beleidsplan expliciet aandacht voor de toegankelijkheid van speeltuinen, sportclubs, vrijetijdsvoorzieningen enz. voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte? Zijn hulpmiddelen en ondersteuning beschikbaar?

Onderwijs

Onderwijsbeleid en jeugdbeleid zijn nauw met elkaar verbonden. In het beleidsplan Jeugd staat hoe zorg en ondersteuning voor kinderen en jongeren met een beperking, als het onderwijs daarin niet kan voorzien, vanuit de gemeenten

ingezet kan worden. Hierover worden in het 'Op Overeenstemming Gericht Overleg' (OOGO) afspraken gemaakt tussen de gemeente en de samenwerkingsverbanden van de scholen.

Alle kinderen hebben recht op goed onderwijs, ook kinderen met een beperking. Kinderen met een beperking of een chronische ziekte moeten onderwijs kunnen krijgen dat bij hen past, zo nodig met extra zorg, ondersteuning of hulpmiddelen. In het 'Op Overeenstemming Gericht Overleg' moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over de inzet van extra zorg, ondersteuning of hulpmiddelen door de gemeente.

Adviezen:

- Wat is in het gemeentelijk beleidsplan opgenomen over de extra ondersteuning in het onderwijs waarover in het 'Op Overeenstemming Gericht Overleg' afspraken gemaakt worden?

Werk/Participatiewet

De Participatiewet is belangrijk omdat deze wet ervoor moet zorgen dat jongeren met een beperking na hun school aan het werk kunnen.

In het beleidsplan Jeugd beschrijft de gemeente hoe ze wil komen tot een goede aansluiting tussen onderwijs en werk.

Werk is voor veel mensen een sleutel tot maatschappelijk participeren. Een baan levert inkomen op. Betaald en onbetaald werk of een andere zinvolle dagbesteding geeft betekenis aan het leven. Jongeren met een beperking staan vaak op achterstand bij hun entree op de arbeidsmarkt. Daarom is een doorlopende lijn van school naar werk belangrijk. Onder meer om in een ritme te blijven en om geleerde vaardigheden te behouden.

De gemeente moet in het kader van de Participatiewet een extra inspanning leveren om jongeren met een beperking aan een duurzame arbeidsplaats te helpen. Bijvoorbeeld door de regie te nemen door samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt te initiëren en bewezen succesvolle toeleidingstrajecten toe te passen.

Adviezen:

- Is er in het beleidsplan aandacht voor de overgang van school naar werk? Welke inspanningen levert de gemeente om jongeren met een beperking gericht toe te leiden naar de arbeidsmarkt en is dat voldoende?
- Wat wordt er in het beleidsplan geschreven over de Participatiewet? Hoe vindt afstemming plaats met activiteiten in het kader van de Participatiewet?
- Is er aandacht voor passende dagbesteding, met voldoende ontwikkelingsmogelijkheden, voor jongeren die (nog) geen baan hebben? Omdat dit veelal pas geldt vanaf 18 jaar, zal het vallen onder de Wmo. Wordt dit ook zo benoemd in het beleidsplan? Wordt er bijvoorbeeld verwezen naar de doelgroep 18–23 jarigen met een licht verstandelijke beperking die ook na hun 18e nog ondersteuning nodig hebben?

E. Kwaliteit

In dit onderdeel van het beleidsplan staat hoe de gemeente de kwaliteit van de toegang en de geboden jeugdhulp meet en bewaakt.

Bij het toetsen van de kwaliteit van geleverde zorg en ondersteuning aan jongeren en gezinnen is het belangrijk dat de ervaringen van jongeren en/of ouders zelf in beeld zijn.

Er zijn verschillende instrumenten voor kwaliteitstoetsing, waaronder instrumenten en manieren om kwaliteit te toetsen en te verbeteren vanuit het perspectief van jongeren en ouders. Voorbeelden zijn: Q4C (Quality4Children: kwaliteitstandaarden vanuit jongeren) of de kwaliteitsevaluaties van Perspectief (Kenniscentrum voor Inclusie en Zeggenschap).

Adviezen:

- De gemeente moet laten zien hoe ze de kwaliteit van de jeugdhulp bewaakt. Is er ook aandacht voor de ervaringen van jongeren en ouders? Hoe is het meten van ervaringen van jongeren en ouders gewaarborgd?

F. Monitoring en verantwoording

In dit onderdeel van het beleidsplan beschrijft de gemeente hoe zij inzicht wil geven in uitvoering en resultaten van het gemeentelijk jeugdbeleid.

Bij alle hierboven genoemde onderwerpen speelt de spanning tussen de beleidsvrijheid van gemeenten en het waarborgen van de rechten van kinderen, jongeren en hun ouders. De decentralisatie van het jeugdbeleid betekent dat er lokaal oplossingen kunnen worden gevonden die aansluiten bij de vragen die in die gemeente spelen. Het risico is dat in de ene gemeente goede en tijdige ondersteuning wel beschikbaar is en in een andere gemeente niet.

Om de vinger aan de pols te kunnen houden, komt er een meldpunt/monitor voor de transitie Jeugd vanuit perspectief van jongeren en ouders. Doel is om knelpunten op lokaal en bovenlokaal niveau tijdig te signaleren en aan te pakken.

Adviezen:

- De gemeente moet verantwoording afleggen over de uitvoering en de resultaten van haar jeugdbeleid. Hoe wordt deze informatie naar buiten gebracht? Komt ze ook ter beschikking van belangenbehartigers?
- Er komt een landelijk meldpunt/monitor voor de transitie Jeugd vanuit het perspectief van jongeren en ouders. Besteedt de gemeente aandacht aan dit meldpunt? Hoe gaat de gemeente het meldpunt onder de aandacht van belanghebbenden brengen?

5

In gesprek met uw gemeente

U wilt dat de prioriteiten van uw organisatie in het beleidsplan Jeugd worden opgenomen. Hoe pakt u dat aan?

Stappenplan

1. Verzamel informatie: vraag aan de ambtenaar van uw gemeente om alle stukken. Kijk ook wat buurgemeenten beschikbaar hebben.
2. Stel prioriteiten: bepaal welke oplossing in uw gemeente de meest geschikte is. Is dat 100% haalbaar, wat zijn de consequenties, wat is het minimum dat gerealiseerd zou moeten worden?
3. Maak een beoordeling: als de gemeente al een conceptstuk heeft, vindt u dit een goed beleidsstuk? Welke onderdelen wilt u verbeteren?
4. Bepaal bij wie u moet zijn: hoe ver is de gemeentelijke besluitvorming? Speelt het nog op beleidsniveau, dan is contact met de juiste ambtenaren belangrijk. Speelt het op politiek niveau, dan kan contact met de wethouder helpen. Zijn er al concrete plannen, dan is het waarschijnlijk beter om ook politieke partijen en raadsleden te benaderen.
5. Zoek steun: kijk met wie u samen kunt optrekken. Bijvoorbeeld met andere maatschappelijke organisaties, lokale of regionale patiëntenverenigingen, of door contact te leggen met lokale politieke partijen? U hebt meer kans op succes bij de wethouder als coalitiepartijen uit de raad u steunen.
6. Lobby: als er een concept ligt, vraag om veranderingen. Zo niet, doe dan concrete voorstellen. Help daarbij een handje: bedenk wat exact anders moet, waarom en voor wie? Hoeveel personen hebben er baat bij? Wat gaat het kosten?
7. Check of uw adviezen verwerkt worden: vraag aan de wethouder of de betreffende ambtenaar een beter beleidsstuk met daarin uw voorstellen. Start zo nodig een nieuw lobby-traject.

Tien tips

1. Wees er op tijd bij. Het is effectiever om samen te werken met beleidsvoorbereiders, dan pas te gaan lobbyen als er al beleid ligt.
2. Zorg dat u inzicht hebt in het proces van totstandkoming van de verordening Jeugdhulp en ontwerp een beïnvloedingsstrategie.
3. Houd de rollen van de gemeenteraad en het college van B en W in het oog. De raad moet de verordening vaststellen. De ambtenaren van de gemeente passen vervolgens de regels van de verordening toe. De raad kan de bevoegdheid om regels te maken delegeren aan het college.

4. De gemeentesecretaris en de griffier van de gemeenteraad zijn belangrijk voor het verkrijgen van informatie en het doorspelen van informatie naar de juiste personen.
5. Zorg dat u de juiste namen hebt van de juiste personen op de juiste beleidsterreinen. Kijk of mensen in uw netwerk hen ook persoonlijk kennen.
6. Zoek samenwerking en maak gebruik van elkaars kracht. Werk samen met andere organisaties, zoals lokale en regionale patiëntenverenigingen die belang hebben bij een beter beleid. Heb daarbij oog voor de verschillende rollen van Jeugdraad, Wmo-raad, belangenbehartigers, cliëntenraden e.d.
7. Kennis is macht: zorg dat u goed op de hoogte bent van de veranderingen.
8. Cijfers zijn belangrijk, maar persoonlijke dagboekjes om problemen te registreren zijn eveneens een goed hulpmiddel.
9. Probeer met alle politieke partijen, groot en klein, een band op te bouwen. Met goede contacten wordt u als belangenorganisatie soms geïnformeerd door de politiek voordat zaken openbaar zijn.
10. Om invloed te krijgen, zijn authenticiteit en geloofwaardigheid belangrijk. U bereikt meer door positief en oplossingsgericht samen te werken, dan door van buitenaf kritiek te geven en te zeggen wat er allemaal niet deugt.

Meer weten?

- Handreiking Cliëntondersteuning in het gemeentelijk sociaal domein vanaf 2015 (Transitiebureau, 2014). Via: www.vng.nl/files/vng/publicaties/2014/201405-handreiking-clientondersteuning-update-mei2014.pdf
- Handreiking pgb in de Wmo en Jeugdwet (Transitiebureau, 2014). Via: www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/20140710-herziene-handreiking-pgb-wmo-jeugdwet-juli2014.pdf
- Heel gewoon en toch bijzonder – aandacht voor kinderen en jongeren met een verstandelijke beperking in de gemeente (VWS e.a., 2013). Via: www.voordejeugd.nl/images/pdf/handreikingen/Handreiking_LVB_2013.pdf
- Informatieblad Jeugdwet (Ieder(in), 2014). Via: www.iederin.nl/downloads/dl.php?l=352_InformatiebladJeugdwet.pdf
- Jeugdbakens: bakens voor de transformatie van het jeugdbeleid (VNG en het Rijk, 2014). Via: www.iederin.nl/downloads/dl.php?l=256_Jeugdbakens_042014.pdf
- Jeugdwet. Via: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdzorg/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/01/jeugdwet.html
- Overzicht gemeentelijke beleidsplannen. Via: www.beleidsplanvoordejeugd.nl
- Stelselwijziging Jeugd - Kinderen en jongeren met een beperking - Van AWBZ naar Jeugdwet (Transitiebureau Jeugd, 2014). Via: www.iederin.nl/downloads/dl.php?l=164_Jeugd_Jeugd_met_een_beperking.pdf
- VN-verdrag inzake de rechten van het kind. Via: www.kinderrechten.nl/images/13/194.pdf
- VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Via: www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/rapporten/2008/02/11/vn-verdrag/vn-verdrag-inzake-de-rechten-van-personen-met-een-handicap.pdf
- Voordejeugd.nl is een website voor iedereen die betrokken is bij de uitvoering van de stelselwijziging jeugd: www.voordejeugd.nl

Afkortingen

ADHD = Attention Deficit Hyperactivity Disorder, aandachtstekort-hyperactiviteitsstoornis.

Grondslag LG. Om voor AWBZ-zorg in aanmerking te komen, moet er sprake zijn van bepaalde gezondheidsproblematiek, in dit geval lichamelijke handicap.

Grondslag VG. Om voor AWBZ-zorg in aanmerking te komen, moet er sprake zijn van bepaalde gezondheidsproblematiek, in dit geval verstandelijke handicap.

Jeugd-ggz = specialistische geestelijke gezondheidszorg voor jongeren.

Jeugd-vb = specialistische hulp voor jongeren met een verstandelijke beperking.

Jeugdzorgplus. Gesloten jeugdzorg.

Pgb = persoonsgebonden budget

Q4C = Quality4Children, kwaliteitstandaarden vanuit jongeren.

Somatische aandoening. Lichamelijke klachten die ontstaan door een (chronische) ziekte.

Organisaties

Bureau Jeugdzorg. Is tot 2015 de toegangspoort voor de gehele jeugdzorg: beoordeelt elk verzoek om hulp, stelt vast welke zorg nodig is, begeleidt kinderen, jongeren en ouders of verwijst door naar andere hulpverleners.

CIZ = Centrum Indicatiestelling Zorg. Het CIZ indiceert hoeveel AWBZ-zorg iemand kan krijgen en in welke vorm.

CJG = Centrum Jeugd en Gezin. Bij het CJG kunnen ouders en opvoeders informatie, hulp en advies krijgen over het opvoeden, opgroeien en de gezondheid van hun kind.

College van B en W = College van burgemeester en wethouders. Het college vormt het dagelijks bestuur van de gemeente en zorgt ervoor dat het beleid van de gemeente wordt uitgevoerd.

Gecertificeerde instellingen. Instellingen die voldoen aan een aantal specifieke criteria.

Gemeenteraad controleert het beleid van het college en bepaalt het beleid op hoofdlijnen. De gemeenteraad stelt het Jeugdbeleid en de verordening Jeugdhulp vast.

OOGO = Op Overeenstemming Gericht Overleg. De Jeugdwet stelt dat gemeenten een OOGO moeten voeren met de samenwerkingsverbanden van het onderwijs over hun concept beleidsplan Jeugd.

Perspectief = Kenniscentrum voor Inclusie en Zeggenschap. Beheerder van meetinstrument voor kwaliteit van bestaan gekoppeld aan VN-verdrag voor personen met een beperking

Wetten

AWBZ = Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. De AWBZ betaalt de langdurige zorg voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten. Gaat op in de Wlz, Wmo en Jeugdwet.

Participatiewet. Nieuwe wet die per 1 januari 2015 een aantal bestaande wetten over zorg en inkomen gaat vervangen. Met deze wet wil de regering ervoor zorgen dat zoveel mogelijk mensen werkenderwijs participeren in de samenleving.

VN-verdrag. Als een verdrag van de Verenigde Naties door Nederland officieel geratificeerd wordt, dan geldt zo'n verdrag hier als wet. Voorbeelden: VN-verdrag voor kinderen en VN-verdrag voor mensen met een beperking.

Wajong = Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten. Met deze wet krijgen jonggehandicapten met een arbeidsbeperking ondersteuning om makkelijker werk te vinden of te behouden. Gaat op in de Participatiewet.

Wlz = Wet langdurige zorg. Nieuwe wet die per 1 januari 2015 de huidige AWBZ gaat vervangen en de zorg en ondersteuning regelt voor mensen met een levenslange intensieve zorgvraag met verblijf.

Wmo = Wet maatschappelijke ondersteuning. De Wmo regelt dat mensen met een beperking ondersteuning kunnen krijgen door hun gemeente.

Wsw = Wet sociale werkvoorziening. Oude wet die regelt dat mensen met beperkingen in de sociale werkvoorziening aan het werk kunnen. Gaat op in de Participatiewet.

Wwb = Wet werk en bijstand. Oude wet voor werk en inkomen. Gaat op in de Participatiewet.

Zvw = Zorgverzekeringswet. De Zvw regelt op hoofdlijnen de aanspraken op o.a. geneeskundige zorg, mondzorg, geneesmiddelen en hulpmiddelen.

Kind, jongere en gezin

Kinderen en jongeren zijn doelgroep van jeugdhulp, de overkoepelende term is jeugd of jeugdigen.

Ouders kunnen ook doelgroep zijn van (opvoed)hulp.

Ouders en jongeren zijn doelgroep in inspraak en participatie.

Gezin wordt gevormd door kinderen, jongeren en hun ouders en eventuele andere familieleden, zoals broers en zussen.

Agenda: Waar op te letten bij het beleidsplan Jeugd

1. Toont het beleidsplan visie op:

De situatie van jeugd met een beperking in uw gemeente
Inspraak, zeggenschap en participatie
Participatie van jeugdigen met een beperking

2. Geeft het beleidsplan een beeld van beoogde zaken als:

Eigen regie en empowerment
Onafhankelijke cliëntondersteuning
Het gesprek (met ouders én jeugdigen)
(Grenzen aan) gebruikelijke zorg
Benutting en versterking eigen netwerk
Informatievoorziening
Toegang tot zorg (één loket, sociale wijkteams)
Vroegtijdige signalering
Vertrouwenswerk
Bezwaar, beroep, klachtenprocedure
Maatwerk (kleine zorgaanbieders, ouderinitiatieven)
PGB

3. Beschrijft het beleidsplan samenhang en aansluiting met:

Lokaal welzijnsbeleid (inclusieve gemeente, toegankelijkheid)
Passend onderwijs (zorg op school)
Participatiewet (overgang hulp voor 18+ jongeren)
Wmo (overgang hulp voor 18+ jongeren)

4. Heeft het beleidsplan aandacht voor:

Kwaliteit vanuit cliëntperspectief
Beschikbaarheid gegevens uitvoering en resultaten
Landelijk meldpunt/monitor voor de transitie Jeugd

Colofon

Uitgave 2014

Samenstelling

Mieke van Leeuwen

Corry Aarnoutse

Aartjan ter Haar

Opmaak

Catrien Brienen, Ieder(in)

De handreiking Beleidsplan Jeugd helpt belangenbehartigers bij het gesprek met hun gemeenten over een goed gemeentelijk jeugdbeleid. Met de komst van de Jeugdwet in 2015 wordt de gemeente namelijk ook verantwoordelijk voor passende ondersteuning, hulp en zorg voor kinderen en jongeren met een beperking of chronische ziekte en hun ouders. De handreiking geeft concrete suggesties voor het beoordelen van het gemeentelijke beleidsplan Jeugd vanuit de wensen en behoeften van kinderen en jongeren met een beperking of een chronische ziekte en hun ouders.

Ieder(in)

Bezoekadres
Churchillaan 11
3500 AD Utrecht

Postadres
Postbus 169
3500 AD Utrecht

T 030-720 00 00
E post@iederin.nl
I www.iederin.nl

[Twitter](#)
[Facebook](#)